

โครงการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘

ในบทนี้จะกล่าวถึงโครงการและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อเป็นรากฐานของการพิจารณาปัญหาและนโยบายในบทต่อไป การวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ และจุดมุ่งหมายอันสำคัญ ๆ ของแผนดังกล่าว รวมทั้งแผนของรัฐบาลในการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจในแผน ก็จะได้กล่าวอย่างย่อ ๆ ในบทนี้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ทราบและเข้าใจถึงตัวเลขของเป้าหมาย (Targets) ที่กำหนดไว้ ความสำคัญก่อนหลังของโครงการพัฒนาการต่าง ๆ ตามแผน ตลอดจนวิธีการที่รัฐบาลวางแผนที่จะหาเงินมาใช้จ่ายตามแผนระยะ ๖ ปีนี้ด้วย

การพิจารณาในบทนี้แยกออกเป็น ๔ หัวข้อ คือ

๑. โครงการและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน
๒. บทบาทของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจ
๓. การวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและจุดมุ่งหมาย
๔. แผนการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจ

๑. โครงการและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๕๑๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ ๒๐ เป็นพื้นที่ที่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ประมาณร้อยละ ๒๓ ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นป่าไม้ จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ปรากฏว่า เนื้อที่ของประเทศไทยมีอยู่ประมาณ

^๕ United Nations, Food and Agricultural Organization, Production Yearbook, Vol. 14 (1960) หน้า 16

^๕ United States Operations Mission to Thailand, Thai-American Economic and Technical Cooperation (Bangkok : Kana Chang Press 1962) หน้า GI 1

๓๒๐ ล้านไร่^๖ เป็นที่ถือครองทำการ เกษตร เสีย ๕๕.๓ ล้านไร่ และในปีเดียวกันนั้นเอง มี
 เนื้อที่ทำการเพาะปลูกข้าวอยู่ประมาณ ๓๔.๖ ล้านไร่^๗ หรือประมาณร้อยละ ๕๕ ของเนื้อที่
 ที่ถือครองทำการ เกษตรทั้งสิ้น ในรายงานสถิติรายเดือนของ สำนักงานสภาเศรษฐกิจได้กล่าว
 ว่า ในปี ๒๕๕ มีพื้นที่ซึ่งใช้สำหรับทำนาอยู่ ๓๕.๔ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๕๖.๗ ของเนื้อที่ทำ
 การเพาะปลูกทั้งสิ้น ถ้าพิจารณาจากการประกอบอาชีพของประชากรและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทาง
 การ เกษตรแล้ว ก็เห็นว่าอาชีพทางการ เกษตรมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยมากกว่าอาชีพ
 อื่น ๆ เพราะการผลิตส่วนใหญ่ของประเทศได้มาจากการ เกษตร ซึ่งประกอบไปด้วยการกลั่นกรอง
 การปศุสัตว์ การประมง และการป่าไม้ แต่อย่างไรก็ดี มูลค่าผลิตของประเทศที่ได้จากการ เกษตร
 นี้ได้มีส่วนลดลงมาเป็นลำดับ โดยได้ลดลงจากร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๔ เป็นร้อยละ ๓๘ ของมูลค่า
 ผลิตทั้งสิ้น ในปี ๒๕๐๔ นอกจากนี้ สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรมก็ได้
 ลดลงเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในปี ๒๕๕๗ มีประชากรที่ประกอบอาชีพในทางเกษตรกรรมร้อยละ ๔๔
 ของประชากรที่อยู่ในวันทำงาน (labor force)ทั้งสิ้น^๘ แต่มาในปี ๒๕๐๓ ตัวเลขดังกล่าว
 ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๗๔.๖^๙ แสดงว่า

.....

^๖ กองเศรษฐกิจการ เกษตร และที่ดิน สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตร รายงานสถิติ เล่ม ๑
 (พฤษภาคม ๒๕๕๗) หน้า ๒๐

^๗ กองเศรษฐกิจการ เกษตร และที่ดิน สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตร, รายงานสถิติ เล่ม ๒
 (ตุลาคม ๒๕๕๗) หน้า ๑๕

^๘ The National Economic Council, Bulletin of Statistics Vol. III,
 No. 7 (July - September, 1954) หน้า ๒

^๙ อำนวย วีรวรรณ "คำบรรยายเรื่องปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย" จุลสารวิจัย
สังคมศาสตร์ สัปดาห์ที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖) หน้า ๕๐

^{๑๐} Bundhit Kantabutra, The Economy and National Income of Thailand
 (Bangkok : 1957), หน้า ๓

^{๑๑} สำนักงานสถิติกลาง สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ สำมะโนประชากร
แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ ฉบับทั่วราชอาณาจักร หน้า ๑

กิจกรรมในด้านอื่น ๆ ที่มีโครงการ เกษตร เป็นต้นว่า การอุตสาหกรรม การเหมืองแร่ การก่อสร้าง และบริการอื่น ๆ ได้เพิ่มความสำคัญขึ้นมาเป็นอันมาก

ผลของการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แสดงว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น ๒๖.๒ ล้านคน และเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเกษตรเสีย ๙.๖ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖ ^{๑๒} แต่พลเมืองร้อยละ ๓๘.๖ นี้ มีส่วนในการผลิตเพียงร้อยละ ๓๕ ของผลผลิตทั้งสิ้นเท่านั้น ^{๑๓} ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครัวเรือนเกษตรมีรายได้ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอย่างอื่น

ผลผลิตทั้งหมดของชาติ (Gross domestic product) เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๔ ต่อปี กล่าวคือ เพิ่มจาก ๒๕,๕๙๕.๔ ล้านบาท ในปี ๒๕๐๓ เป็น ๕๑,๘๕๒.๘ ล้านบาท ในปี ๒๕๐๔ ^{๑๔} ผลผลิตสุทธิแห่งชาติในราคาทุน (Net national product at factor cost) หรือที่เรียกกันว่า รายได้ประชาชาติ (National income) ^{๑๕} มีจำนวน ๕๐,๐๖๖ ล้านบาท ถ้าคิดเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในปีเดียวกันนั้น ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๒๗.๖ ล้านคนแล้ว ก็แสดงว่า โดยเฉลี่ยรายได้ประชาชาติต่อประชากรหนึ่งคน หรือที่เรียกว่า รายได้ต่อบุคคล (Per capita income) ^{๑๖} มีจำนวนประมาณ ๑,๘๐๐ บาท เท่านั้น

.....

^{๑๒} "เรื่องเดียวกัน"

^{๑๓} ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๓ เล่มที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖) หน้า ๖๕

^{๑๔} บุณณะ อัครถาวร พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๓ (พระนคร: รัชการมภการพิมพ์และหล่อตัวพิมพ์ ๒๕๐๔) หน้า ๒ และ ๔

^{๑๕} Net national product at factor cost หรือ national income = gross domestic product at market price + net income from abroad (เป็น gross national product at market price) - indirect taxes (เป็น gross national product at factor cost) - depreciation

^{๑๖} ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๓ เล่มที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖) หน้า ๖๔

การออมทรัพย์ (Saving) และการลงทุน (Investment) ในประเทศมีระดับ
 ค่อนข้างต่ำ ใ้แก่การออมทรัพย์ภายในประเทศนั้น ทางราชการได้ประมาณไว้ว่า ประชาชน
 สามารถออมทรัพย์ได้เพียงร้อยละ ๒ - ๓ ของรายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยเท่านั้น แต่ที่สามารถ
 ทำการลงทุนได้ถึงร้อยละ ๕ ของรายได้ประชาชาติในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ล่วงมาแล้วนั้นก็ เป็นเพราะ
 ได้อาศัยเงินกู้ และความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และได้อาศัยการลงทุนของรัฐบาลเข้าช่วย
 ๒ ๑๓
 กวย

เศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นอยู่กับการค้าระหว่างประเทศเป็นอันมาก ปีหนึ่ง ๆ
 ประเทศไทยส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศ เป็นเงินประมาณ ๑ ใน ๕ ของรายได้ประชาชาติ
 และสินค้าออกเกือบทั้งหมดได้แก่ อาหาร และวัตถุดิบ สินค้าประเภทอาหารนั้นประมาณ ๔ ใน ๕
 ส่งไปขายให้แก่กลุ่มประเทศในเอเชีย และประมาณ ๒ ใน ๓ ของสินค้าออกทั้งสิ้น ส่งไปขาย
 แก่ประเทศในเอเชีย ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยต้องอาศัยสินค้าประเภทหัตถกรรม (Manufactured
 goods) และสินค้าประเภททุน (Capital goods) จากแหล่งผลิตในต่างประเทศ โดย
 ต้องสั่งซื้อเข้ามาใช้ไม่ต่ำกว่าปีละ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท และขยายตัวสูงขึ้นประมาณร้อยละ ๕ ต่อปี
 โดยเฉลี่ย สินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทยคือ ข้าว ยาง ฝัก ไม้ พืชไร่ และสัตว์ ส่วน
 สินค้าเข้าที่สำคัญคือ เครื่องจักรกล เชื้อเพลิง แร่ น้ำมันหล่อลื่น วัตถุดิบ เหมืองแร่ สิ่งหัตถกรรม
 เครื่องบริภัณฑ์ การขนส่งผลิตภัณฑ์อาหาร และใบยาสูบ

ในอดีตนั้น ประเทศไทยมีดุลการค้า (Balance of trade) ส่วนใหญ่อยู่ในฐานะได้
 เปรียบ (Favorable) หรือดีบวก (Positive) ตลอดมา จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๕
 หลังจากนั้นเป็นต้นมา ดุลการค้าก็กลับกลายเป็นอยู่ในสภาพเสียเปรียบ (Unfavorable) หรือดีลบ
 (Negative) ทั้งนี้เพราะประเทศไทยต้องสั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพื่อกระชับการ
 การของประชาชน และเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ราคาในตลาดสินค้าออก

๑๓
 อ้างวย "คำบรรยาย เรื่องปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย" หน้า ๕๒ และดู วิจิตรวงศ์
 ทัศนวิธานการเศรษฐกิจ หน้า ๒๔๐
 USOM, Thai - American Economic and หน้า ๕

ที่สำคัญ ๆ ของเรลดค่าลง ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ที่สำคัญ ๆ ของเรลดค่าลง ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ที่สำคัญ ๆ ของเรลดค่าลง ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

พหุติการณสำคัญที่ต้องแก้ไข และต้องแก้ไขโดยรีบด่วน คือการเงิน การคลังของประเทศ ซึ่งเมื่อก่อนการปฏิวัตินั้นอยู่ในฐานะที่นำวิกฤตห่วงใยมาก คุดยการค่าชาตุนมากทุกปี และชาตุนแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ๆ ขนาด ๔๐๐ - ๕๐๐ ถึง ๑,๗๐๐ ลานบาทก็มี เเคราะห์ที่ได้อาศัยเงินกู้จากนอกประเทศบ้าง เงินช่วยเหลือจากมิตรประเทศ คือ สหรัฐอเมริกาบ้าง คุดยการชำระเงินจึงไม่ชาตุน แต่การเงินและการคลังของประเทศไทยในสมัยก่อนการปฏิวัติทรงตัวอยู่ได้โดยอาศัยเงินกู้และเงินช่วยเหลือเท่านั้น ถ้าหากมีวิกฤติการณรุนแรง เช่น สงคราม หรือเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้เงินช่วยเหลือต้องระงับไป และกู้เงินจากที่ไหนไม่ได้ การคลังของประเทศไทย จะต้องประสบความยากลำบากอย่างร้ายแรง

และในเรื่องนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็มีความเห็นว่า จะเป็น "ภัยอันตรายต่อฐานะเงินตราต่างประเทศของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ถ้าหากมิได้รับการแก้ไขเสียทันที" ^{๒๐}

ในระหว่างระยะเวลา ๑๐ ปี ที่ล่วงมาแล้ว ราคาสินค้าและบริการภายในประเทศได้สูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังจะเห็นได้ว่า ดัชนีค่าครองชีพ (Cost of living index) สูงขึ้นร้อยละ ๒๒ ทั้งแต่ปี ๒๔๘๖ ถึง ๒๕๐๓ ^{๒๑} สาเหตุสำคัญที่มีผลทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ก็เนื่องจากการขยายขอบเขตในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล

.....

๑๑ วิชิตวงศ์ หลีกเศรษฐศาสตร์ (พระอนุคร: โรงพิมพ์จักรวันนา ๒๕๐๒) หน้า ๒๖๔

๒๐ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ระดมวดสนทรพจน หน้า ๒๗๖

๒๑ ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจและการเงิน พหุศักราว ๒๕๐๑ หน้า ๖

๒๒ ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๑ เล่มที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔) หน้า ๒๓

ลักษณะทาง เศรษฐกิจของประเทศไทยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เศรษฐกิจมีความผันผวนตามฤดูกาลอยู่เสมอ กล่าวคือ ในฤดูเพาะปลูก และฤดูเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนเมษายน ถึงกันยายนนั้น การค้ามักจะชะงักงัน เพราะเป็นระยะที่เกษตรกรไม่ค่อยมีรายได้ หรือมีรายได้ต่ำ แต่ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึง มีนาคม ซึ่งเป็นฤดูแห่งการ ขายผลิตผล และฤดูการส่งออกนั้น การค้าและการ เศรษฐกิจในประเทศมักจะรุ่งเรืองดี ^{๒๓}

อย่างไรก็ดี แม้ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา ประเทศไทยก็ได้บรรลุถึงความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างน่าพอใจ ^{๒๔}

เท่าที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดนี้ ก็เป็นการอธิบายถึงโครงสร้าง และลักษณะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ตลอดจนสถานการณ์ทางเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไปอย่างสังเขป อย่างไรก็ตาม เห็นควรที่จะได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ว่า การ เศรษฐกิจในระยะแห่งการบริหาร ของรัฐบาลคณะปฏิวัติได้เจริญรุ่งเรือง และมีเสถียรภาพมั่นคงขึ้นอย่างมากภายใต้ สมทามนโยบายของคณะปฏิวัติที่ถือว่า "การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฏิวัติทั้งหมด" ^{๒๕} นโยบายเร่งรัดพัฒนาการ เศรษฐกิจของประเทศได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ด้วยการทุ่มเทกำลังเงินงบประมาณไปในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ เศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านการส่งเสริมการผลิตทางเกษตร และอุตสาหกรรม การคมนาคมและขนส่ง การไฟฟ้า และการพลังงานอื่น ๆ เงินงบประมาณที่รัฐบาลได้จ่ายไปในกิจกรรมเหล่านี้ได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับทุกปีมา นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยเงินกู้ และความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกทางหนึ่งด้วย เครื่องชี้บอก (Indicator) ที่บ่งถึงความก้าวหน้า และความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะสมัยแห่งการบริหาร ของรัฐบาลคณะปฏิวัติ เช่น มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศ รายได้ต่อคนคน สิ้นค้าออก

.....

^{๒๓} อำนวย "คำบรรยาย เรื่องปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย" หน้า ๕๓

^{๒๔} Marian R. Meinkoth, "Migration in Thailand With Particular Reference to the Northeast", Economics, and Business Bulletin, (Temple University) Vol. 14 No.4 (June, 1962) หน้า B

^{๒๕} สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ประมวลสุนทรพจน์ หน้า ๕๕๓

อุตสาหกรรม ค่าและอุตสาหกรรมชำระเงิน ฯลฯ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจของประเทศไทย ขยายตัวขึ้นในอัตราสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ทางการคลังของประเทศได้มั่นคงขึ้น เรื่อย ๆ มา ดังจะเห็นได้ว่า ขนาดโลกได้แถลงเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๐๓ อนุญาตให้ ประเทศไทยกู้ยืมเงินจากต่างประเทศได้โดยไม่จำกัดจำนวนเงินอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม เท่าที่ได้กล่าวถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมาแล้ว นี้ ย่อมชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีปัญหาทางเศรษฐกิจอันเป็นสิ่งกีดขวางการพัฒนาประเทศอยู่ เป็นอันมาก ปัญหาบางอย่างเป็นปัญหาโครงสร้าง เช่น ปัญหาในด้านการเพิ่มประชากร ปัญหา เกี่ยวกับราคาสินค้าออกในตลาดโลก ปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางเกษตร ปัญหาเกี่ยวกับการออกและการลงทุน ปัญหาเหล่านี้ในบางกรณีเราไม่อาจแก้ไขได้เองภายใน ประเทศ หรืออาจแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น ปัญหาบางอย่างเป็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย และวิธีการปฏิบัติ เช่นปัญหาเกี่ยวกับระบบการค้าในประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับค่าครองชีพ ปัญหาเกี่ยวกับการกู้เงินจากต่างประเทศ นอกจากนี้ในบางกรณีก็เป็นปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ง่าย ๆ ควบเหตุผลอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ และบางอย่างก็เป็นปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่เป็น นักบริหารงาน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาแก้ปัญหากันนาน^{๒๖}

๒. บทบาทของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจ

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลมีบทบาทต่อการ เศรษฐกิจของประเทศไม่สูงจะมากนัก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะรัฐบาลของประเทศไทยในอดีตมุ่งอยู่กับนโยบายการคลัง รมันดระวัง (Conservative fiscal policy) และไม่กล้าเสี่ยงทำการลงทุน^{๒๗}

.....

^{๒๖} บุญนะ "พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศไทย....." หน้า ๕

^{๒๗} อำนวย "คำบรรยาย เรื่องปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย" หน้า ๕๗ - ๗๐

^{๒๘} James C. Ingram, Economic Change in Thailand Since 1850

(California : Stanford University Press, 1955) หน้า ๒๒๗

นอกจากนั้น รัฐบาลยังมีนโยบายไม่เข้าไปสอดแทรกระบอบการประกอบวิสาหกิจของเอกชนอีก
 ๒๕ ความจำเริญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยดำเนินไปโดยที่รัฐบาลไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง
 ๓๐ ความมากนัก

ในระยะเวลาต่อมา โดยเฉพาะหลังสงครามโลกคราวที่แล้ว รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาท
 ในทางเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นทุกที ทั้งนี้ ก็เพราะรัฐบาลได้ตระหนักว่า ปัญหาสำคัญ ๆ
 ทางเศรษฐกิจหลายประการที่ประเทศจะต้องเผชิญในอนาคตนั้น จะแก้ไขได้ยากถ้ารัฐบาลไม่หา
 ทางแก้ไขเสียแต่ต้น คณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ
 (ธนาคารโลก) ซึ่งได้มาทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๐-
 ๒๕๐๑ ได้กล่าววว่า

ในอนาคต รัฐบาลจำต้องปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลให้บังเกิดผลยิ่งกว่าที่เคยกระทำ
 มาในอดีต ถ้าหากจะรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และรักษามาตรฐาน
 การครองชีพของประชาชนที่กำลังเพิ่มขึ้นให้อยู่ในระดับที่ดีด้วย ๓๑

โครงการที่ได้รับการจัดทำและทำนุบำรุงในระยะหลัง ๆ โดยรัฐบาลนั้น ส่วนใหญ่เป็นการ
 ปรับปรุงในด้านการศึกษาและคมนาคม การชลประทาน การศึกษา บริการสังคมสงเคราะห์ และ
 การเพิ่มกำลังการผลิตพลังงานและอุตสาหกรรม รายจ่ายและรายได้ของรัฐบาล คิดเทียบเป็น
 ร้อยละกับผลผลิตประชาชาติเบื้องต้นเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๒

๒๕ Bunchana Atthakor and Phitaya Samutrakalin, "Government
 Organization for Economic Development of Thailand" (1962) หน้า ๑
 (Mineographed)

๓๐ คณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการ โครงการ
พัฒนาการของรัฐสำหรับประเทศไทย (พระนคร : กองการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาล ๒๕๐๓)
 หน้า ๑

๓๑ "เรื่องเดียวกัน"

ตาราง ที่ ๒

รายจ่ายและรายได้ของรัฐบาลคิดเป็นร้อยละกับผลผลิตประชาชาติเบื้องต้น
 ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๓ - ๒๕๐๕

พ.ศ.	รายจ่าย	รายได้
๒๔๙๓	๑๑	๙
๒๔๙๔	๑๓	๑๐
๒๔๙๕	๑๖	๑๑
๒๔๙๖	๑๖	๑๒
๒๔๙๗	๑๘	๑๓
๒๔๙๘	๑๘	๑๑
๒๔๙๙	๑๘	๑๒
๒๕๐๐	๑๖	๑๒
๒๕๐๑	๑๘	๑๒
๒๕๐๒	๑๘	๑๒
๒๕๐๓	๑๓	๑๓
๒๕๐๔	๑๕	๑๓
๒๕๐๕	๑๘	๑๐

ที่มา : สำหรับปี ๒๔๙๓ - ๒๕๐๑ จาก U.N., ECAFE, Economic Survey of Asia and the Far East (Bangkok : 1961) หน้า ๖๗ และ ๙๘ ส่วนปี ๒๕๐๒ - ๒๕๐๓ คำนวณจากธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๑ เล่มที่ ๑๑ (พฤศจิกายน ๒๕๐๔) หน้า ๖๔ สำหรับปี ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕ คำนวณจากธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๓ เล่มที่ ๖ (มิถุนายน ๒๕๐๖) หน้า ๖๖

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับยุโรปและอเมริกาแล้ว จัดได้ว่า
 ยังคดอยพัฒนา (Underdeveloped) ประชาชนโดยทั่วไปยังมีรายได้อ่อนข้างต่ำมาก สำนักงาน
 สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้คำนวณไว้ว่า รายได้ประชาชาติโดยเฉลี่ยต่อประชากรหนึ่ง
 คน ในปี ๒๕๐๔ และ ๒๕๐๕ มีจำนวนเพียง ๑,๘๓๙ บาท และ ๑,๕๑๗ บาท ^{๓๒} ตามลำดับ หรือ
 ประมาณ ๕๐ เหรียญอเมริกันเท่านั้น (ในยุโรปตะวันตก ประชาชนมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อปีถึง ๕๕๐
 เหรียญอเมริกัน และในสหรัฐอเมริกา ถึง ๒,๓๕๐ เหรียญอเมริกัน) นอกจากนั้นอัตราการเพิ่ม
 ของประชากร (Population growth) ในประเทศไทยยังอยู่ในระดับสูงมาก จากผลของการ
 สำมะโนประชากร เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๓ ปรากฏว่า มีอัตราการเพิ่มในอัตราทบต้นสูงถึงร้อยละ ๓.๒
 ต่อปี โดยเฉลี่ย ทำให้ประชากรเพิ่มขึ้นจาก ๑๗.๓ ล้านคน ในปี ๒๔๕๐ ^{๓๓} เป็น ๒๖.๗ ล้านคน
 ในปี ๒๕๐๓ ยิ่งไปกว่านั้น ประชากรในประเทศยังได้เพิ่มในอัตราที่สูงตามลำดับด้วย กล่าวคือ ใน
 ระหว่างปี ๒๔๕๓ - ๒๔๕๖ เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ ๑.๓๖ ต่อปีเท่านั้น ^{๓๔} ด้วยเหตุนี้ปัญหาที่จะต้อง
 เร่งพัฒนาการเศรษฐกิจจึงได้รุนแรงยิ่งขึ้นทุกวัน และวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจโดยปล่อยให้
 ไปตามธรรมชาติอย่างที่เป็นมาแล้วย่อมไม่พอเพียง จำเป็นต้องใช่วิธีใหม่ ดังที่ ๖พณา นายกรัฐมนตรี
 ได้กล่าวไว้ว่า "งานพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งแต่ก่อนมาเพียงแต่คิดแก้ปัญหาปัจจุบันเท่านั้น จะต้องเพิ่ม
 แผนงานขึ้นอีกแขนงหนึ่ง คือแก้ปัญหาปัจจุบันก็แก้ไป และในเวลาเดียวกันก็ต้องวางแผนการสำหรับ
 อนาคตในระยะเวลาที่กำหนดพอสมควร" ^{๓๕} ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ รัฐบาลของคณะปฏิวัติจึงเห็นความ
 จำเป็นที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศเบ้. ลำดับหนึ่ง

นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลหลายประการ ทั้งในอดีตและปัจจุบันย่อมเป็นสิ่งยืนยัน
 ความจริงในเรื่องนี้ ๖พณา นายกรัฐมนตรีเองก็ได้กล่าวไว้ว่า

^{๓๒} Office of the National Economic Development Board, National
 Income 1962 Edition (Bangkok : 1962) หน้า ๔

^{๓๓} + ๖พณา อิงภากรณ์ และ สุภาพ ยศสุนทร เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย (พระนคร : ประมวลมิตร
 จำกัด ๒๕๐๔) หน้า ๑๓

^{๓๔} อำนวย " คำบรรยายเรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย" หน้า ๕๘

ในบรรดาจุดประสงค์และโครงการทั้งหลายของงานปฏิบัติที่ได้เริ่ม
 ทำมา ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ เรื่องพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุด
 ประสงค์และโครงการอันยิ่งใหญ่ที่สุด การปฏิวัติที่ดี การมีธรรมนูญ
 ปกครองราชอาณาจักรและการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งกำลังทำอยู่
 ในเวลานี้ก็ดี มีความมุ่งหมายอันเดียวกัน คือ เพื่อขจัดสิ่งกีดขวางแก่
 การพัฒนาเศรษฐกิจ และบากบั่นทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปให้จงได้
 การปฏิวัติครั้งนี้จะไฉไลสำเร็จหรือล้มเหลว ก็อยู่ที่เรื่องพัฒนาการ
 เศรษฐกิจนี้เอง ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนา
 เศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฏิบัติทั้งหมด ^{๓๖}

ในที่สุด รัฐบาลก็ได้ดำเนินการให้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่ง
 ชาติขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ^{๓๗} โดยให้สถานนี้มีอำนาจและเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานวาง
 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งก็เช่นเดียวกันกับประเทศที่ยังค่อยพัฒนาทั้งหลายที่ต่างก็
 มุ่งจัดสร้างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจของตนขึ้น กำหนดเป้าหมายต่าง ๆ ภายในระยะเวลาหนึ่งๆ ^{๓๘}
 เพื่อสำหรับใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องกระทำโดยมี
 แผนการ เพื่อที่จะใช้ทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดให้ปรากฏผลโดยรวดเร็วเท่าที่สภาพของเหตุการณ์
 จะอำนวยให้ และให้เกิดความเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้ ^{๓๘}

๓. การวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและจุดมุ่งหมาย

เมื่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้กำเนิดขึ้น โดยผลของพระราชบัญญัติสภาพัฒนา
 การเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ แล้ว คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้สถานีนี้นำ

^{๓๖} สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี ประมวลสุนทรพจน์.....หน้า ๕๘๗

^{๓๗} พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๖๕
 วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๒ ฉบับพิเศษ

^{๓๘} Eliezer B. Ayal, "Thailand's Six year National Economic Development
 Plan", Asian Survey, Vol. 1, No.11, (January, 1962) หน้า ๓๓

^{๓๘} คณะสำรวจเศรษฐกิจของธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและวิวัฒนาการโครงการ
พัฒนาการของรัฐ.....หน้า คำปรารภ

จัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ถึง ๒๕๐๖ และถึง ๒๕๐๘ ขึ้น
กล่าวคือ เป็นโครงการ ๖ ปี ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ๆ ละ ๓ ปี อาทนาย รัฐมนตรีใน
ฐานะประธานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ก็ได้แจ้งในเจตน์จำนงขอนี้ให้สภาได้ทราบในที่
ประชุมสภาครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๐๒ เช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานจัดทำ
แผนพัฒนาการเศรษฐกิจของชาติได้เริ่มมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๐๒ เป็นต้นมา ภายใต้ความ
อำนวยการของคณะกรรมการบริหาร ของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ในเดือนมิถุนายน ๒๕๐๓ คณะกรรมการบริหารได้เสนอรายงานสรุปผลการดำเนินงาน
จัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ พร้อมควยเอกสารผังพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ต่อ อาทนาย นายก
รัฐมนตรี ในฐานะประธานสภา และในเดือนต่อมาได้เสนอรายงานสรุปอีกฉบับหนึ่งเป็นการเพิ่ม
เติม เมื่อประธานสภาได้รับรายงานสรุปและเอกสารผังดังกล่าวแล้ว ก็ได้เสนอต่อสภาพัฒนาพัฒนา
การเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หลังจากนั้น สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติก็ได้
ดำเนินการพิจารณาคัดค้านเรื่อยมา จนถึงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๐๑ จึงได้มีมติเห็นชอบกับแผน
พัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติในหลักการ และได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไปในปลายเดือน
กันยายนนั่นเอง

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ให้แก้ไข "ผังพัฒนาการ
เศรษฐกิจระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘" ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้กันมาแต่เดิมนับตั้งแต่เริ่มงาน เป็น
"แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติระหว่างระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖ - ๒๕๐๘" และ
ได้แก้ไขข้อความบางประการ กับให้แผนดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔ เป็น
ต้นไป โดยทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ^{๔๐} เมื่อ
วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓ อันเป็นวันครบรอบปีที่ ๒ แห่งการปฏิวัติ

แผนและโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาตินี้ มีความยาวหลายพันหน้ากระดาษพิมพ์
ซึ่งสำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้ย่อเฉพาะที่สำคัญ ๆ และจัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่แก่
ผู้สนใจทั่วไป เรียกว่า เอกสารแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระหว่างระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๐๔

^{๔๐}
ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระหว่างระยะเวลา
พ.ศ. ๒๕๐๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ และถึง พ.ศ. ๒๕๐๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๗๗ ตอนที่ ๔๕
วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๓

ถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ และถึง พ.ศ. ๒๕๐๘ เอกสารดังกล่าวนี้ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง กล่าวถึง จุดหมาย หรือเป้าหมาย (ซึ่งพยายามแสดงออกมาเป็นตัวเลข เท่าที่จะกระทำได้) ของ แผนพัฒนาการฯ นโยบายการประมาณกำลังเงินและการใช้จ่าย กับแนวทางดำเนินงานทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการเศรษฐกิจแต่ละแขนง (แบ่งออกได้เป็น ๔ แขนง) รวมทั้งตารางแสดงโครงการพัฒนาการฯ ในแต่ละแขนงด้วย นอกจากนี้ก็มีมาตรการอันจำเป็นที่ควรจัดให้มีขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจแขนงนั้น ๆ เช่น การแก้ไขกฎหมาย หรือการออกกฎหมายใหม่เป็นต้น ส่วนที่สอง เป็นโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจของหน่วยราชการต่าง ๆ โดยละเอียดพอสมควร ส่วนที่สาม เป็นตัวเลขสถิติข้อเท็จจริง และบันทึกทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งกรรมการบริหาร ได้นำมาใช้ประกอบการพิจารณา หรือเป็นหลักฐานของการประมาณเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงไว้ใน ส่วนที่หนึ่ง

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖ - ๒๕๐๘ มีลักษณะสำคัญโดยทั่วไป ดังต่อไปนี้ คือ^{๔๑}

๑. เป็นแผนพัฒนาการเศรษฐกิจเฉพาะการดำเนินงานพัฒนาการเศรษฐกิจด้านรัฐบาล ถึงแม้จุดหมายที่กำหนดไว้เป็นส่วนรวมจะได้ประมาณผลที่จะเกิดในด้านเอกชนไว้ด้วยก็ตาม การประมาณนั้น ๆ ได้อาศัยการคาดผลอันจะเกิดจากการดำเนินงานของรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่

๒. ระยะเวลาของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจมีกำหนด ๖ ปี คือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๐๙ และแบ่งออกเป็นระยะ ๓ ปี แรก (พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖) กับ ระยะ ๓ ปี หลัง (พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๙) การประมาณต่าง ๆ รวมทั้งวงเงินรายรับและรายจ่ายตามแผนนั้น ถือว่าใช้ได้ สำหรับระยะ ๓ ปีแรก แต่สำหรับระยะ ๓ ปีหลัง ถือเป็นการประมาณในขั้นต้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๕ ทั้งนี้ เพราะปัญหาเกี่ยวกับสถิติและข้อมูลต่าง ๆ ทำให้ไม่อาจคาดคะเนเหตุการณ์ในระยะยาวกว่า ๓ ปีได้

^{๔๑} ความต่อไปนี้ คัดจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ

๓. โครงการดำเนินงานส่วนใหญ่ในระยะ ๓ ปีแรก เป็นกิจการพัฒนาการเศรษฐกิจ ซึ่งกระทรวงทบวงกรมใดดำเนินงานอยู่แล้ว เพราะกิจการเหล่านี้มีข้อมูลพื้นฐานอยู่แล้ว เช่น ใช้เงินกู้จากต่างประเทศเป็นต้น หรือเพราะกิจการเหล่านี้มีสถานที่ อุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่แล้ว บางกรณีอาจเพียงแก้ไขปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานก็อาจเกิดผลดี ทั้งนี้ ประกอบกับในปีแรก ๆ ของแผนการเงินมีจำกัด จึงไม่อาจริเริ่มกิจการใหม่ ๆ ได้กว้างขวาง ในระยะ ๓ ปีหลังของแผน อาจมีทางริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ได้มากขึ้น หากได้มีการพิจารณาและสำรวจโครงการนั้น ๆ โดยรอบคอบเสียก่อนในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖

๔. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับนี้ อาจทำการแก้ไขปรับปรุงได้ตามความเหมาะสม และตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจและประเมินผลของการดำเนินงาน กับการติดตามการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแผนเป็นการประจำ

๕. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจได้คลุมแขนงต่าง ๆ ของพัฒนาการเศรษฐกิจไว้ทุกด้าน รวมทั้งการสาธารณสุข เฉพาะการศึกษานั้น การกำหนดนโยบายและโครงการดำเนินงานเป็นอำนาจและหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ จึงเพียงแต่ประมาณวงเงินสำหรับการศึกษาไว้เท่านั้น

๖. โครงการดำเนินงานพัฒนาการเศรษฐกิจ หรือโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจในแขนงต่าง ๆ นั้น เจ้าหน้าที่ของกรมและกระทรวงที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เขียน วิธีการเช่นนี้มีความประสงค์ที่จะให้โครงการต่าง ๆ ใ้รับการพิจารณาจัดทำจากผู้ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเหตุการณ์ และผู้ชำนาญงานในกิจการด้านต่าง ๆ โดยตรง อันจะช่วยให้โครงการมีลักษณะใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง และอยู่ในสภาพที่จะนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ยอมรับขอข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ และทราบกำลังงานของตนได้

ในคำนำจุดมุ่งหมายนั้น แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญต่อไปนี้ คือ

๑. ในคำนำรายได้ประชาชาติ รายได้ประชาชาติที่คำนวณจากมูลค่าทั้งสิ้นของสิ่งของและบริการที่ประชาชนผลิต ซึ่งในเวลานี้เพิ่มอยู่โดยคิดเฉลี่ยร้อยละ ๔ ต่อปีนั้น จะให้เพิ่มเป็นร้อยละ ๕ ต่อปี ส่วนรายได้ประชาชาติคิดเฉลี่ยต่อประชากรคนหนึ่ง ซึ่งเพิ่มอยู่ในเวลานี้

ร้อยละ ๒ ต่อปีนั้น จะให้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ ต่อปีเป็นอย่างน้อย (หรืออีกนัยหนึ่งต้องการให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนชาวไทยเพิ่มขึ้นเท่าตัวในเวลา ๒๕ ปี)

๒. ในด้านการสะสมทุน การสะสมทุน ซึ่งหมายรวมทั้งตัวเงินและการลงทุนซื้อทรัพย์สินหรือผลิตสิ่งของประเภททุน ซึ่งเวลานี้มีอัตราส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๑๔ ถึงร้อยละ ๑๕ ของรายได้ประชาชาตินั้น จะให้เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ของรายได้ประชาชาติแต่ละปี

๓. ในด้านเกษตรกรรม จะขยายการผลิตด้านเกษตรกรรม โดยส่วนรวมให้เพิ่มร้อยละ ๓ ต่อปี

๔. ในด้านอุตสาหกรรม รายได้ประชาชาติในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ปีต่อปี ในเวลานี้จะให้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖

๕. ในด้านพลังงาน จะดำเนินงานก่อสร้างเขื่อนภูมิพลให้แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๐๖ เพื่อผลิตไฟฟ้าควบพลังน้ำในขั้นแรก ๑๔๐,๐๐๐ กิโลวัตต์ และปรับปรุงระบบจำหน่ายกระแสไฟฟ้าในพระนครและธนบุรี กับในจังหวัดอื่น ๆ ที่ต้องการให้เสร็จก่อนที่จะได้กระแสไฟฟ้าจากเขื่อนภูมิพล

๖. ในด้านคมนาคม จะบูรณะทางหลวงและแม่น้ำลำคลอง ให้อยู่ในสภาพที่จะใช้เป็นเส้นทางขนส่งได้สะดวกและรวดเร็ว กิจการใดที่เป็นรัฐวิสาหกิจก็จะดำเนินการให้เลี้ยงตัวได้ เพื่อแบ่งเบาภาระใช้จ่ายของรัฐ จะปรับปรุงการไปรษณีย์โทรเลข วิทยุ และโทรศัพท์ ให้มีสมรรถภาพดีขึ้น จัดการสื่อสารทางโทรคมนาคมประสานกับวิทยุ โทรศัพท์ และโทรเลข เมื่องานก่อสร้างเสร็จ อาจจะรวมงานเหล่านี้ให้มาอยู่ในรัฐวิสาหกิจเดียวกัน หรือจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ดำเนินการโดยอิสระ

๗. ในด้านการศึกษาและสาธารณสุข จะขยายทั้งสองด้านให้ประสานกับพัฒนาการ เศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้น จะส่งเสริมอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ

๘. ในด้านการค้าระหว่างประเทศ จะรักษาคุลยุทธ์การค้าระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับที่จะอำนวยเสถียรภาพแก่เศรษฐกิจของประเทศ โดยสังเกตและศึกษาความเคลื่อนไหวของการค้า

และหาทางแก้ไขกลยุทธ์การค้าให้ดีขึ้น โดยหาตลาดสำหรับสินค้าสำคัญเพิ่มเติมในต่างประเทศ

๔. ในด้านการเงินและการคลัง จะรักษาเสถียรภาพของเงินตรา ให้มีค่านับคงตลอดไป อันเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนออมทรัพย์ และมีผลให้เกิดการลงทุนในกิจการต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการคลังนั้น ถ้ามีความจำเป็นอาจจะปรับปรุงภาษีอากรเพื่อประโยชน์แก่พัฒนาการเศรษฐกิจ และดำเนินการให้ส่วนรายจ่ายที่เกินรายได้ อยู่ในระดับที่เหมาะสมอันจะเป็นทางป้องกันมิให้เกิดเงินเฟ้อ

จุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจดังที่แสดงไว้ข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่ามุ่งหนักไปในด้านเพิ่มประสิทธิภาพและปริมาณของการผลิตพืชผลทางเกษตร รวมทั้งการสงวนป่า และมุ่งปรับปรุงการขนส่งสื่อสารให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนการขยายตัวของอุตสาหกรรมนั้น ออศัยการส่งเสริมการลงทุนเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการ กิจการด้านพลังงาน และสาธารณูปโภคอื่น ๆ จะขยายออกไปได้ตามสมควร โดยพยายามดำเนินงานตามโครงการที่มีอยู่ให้ลุล่วงไปตามกำหนดเวลา เพราะโครงการเหล่านี้เป็นโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งต้องใช้กำลังเงินและกำลังคนเป็นจำนวนมาก ในด้านการพาณิชย์ก็มีจุดหมายและนโยบายที่จะขยายมูลค่าสินค้าออกให้สูงขึ้นตามการขยายตัวของการผลิต กับส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนไทยให้เป็นล่ำเป็นสันยิ่งขึ้นตามความเหมาะสมของสถานการณ์

สำหรับโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙ นั้น แบ่งออกได้เป็น ๘ ด้าน คือ ด้านเกษตรกรรม ด้านสหกรณ์ ด้านอุตสาหกรรม ด้านพลังงาน ด้านคมนาคม ด้านมหาดไทย ด้านพาณิชย์ และด้านสาธารณสุข ในแต่ละด้านก็ได้กำหนดแนวทางดำเนินงานไว้ด้วย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในด้านเกษตรกรรม โครงการที่สำคัญที่สุดได้แก่โครงการชลประทาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

๔๒ เก็บความจาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ.....

๔๓ "เรื่องเดียวกัน" หนาสารบัญ

การดำเนินการก่อสร้างตามโครงการเขื่อนเจ้าพระยาและเขื่อนภูมิพล ให้เสร็จไปตามกำหนดเวลา นอกจากนี้ก็มีโครงการแม่แตง ลำภา ลำพระเพลิง และเขื่อนแม่น้ำพอง เป็นต้น พร้อมทั้งนั้นก็จะมีการพัฒนาในบริเวณเนื้อที่ชลประทาน เพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โครงการด้านเกษตรอื่น ๆ ก็คือ โครงการคันควาทดลองและส่งเสริมการเพาะปลูก โครงการปรับปรุงพันธุ์ยาง โครงการสงวนและบำรุงป่าไม้และจัดสรรที่ดิน กับโครงการขยายและส่งเสริมการประมงและปศุสัตว์

ในคานสหกรณ์ มีโครงการปรับปรุงและจัดตั้งสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ โครงการตั้งสมาคมเกษตรกร และโครงการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรมีความสามัคคีและขยันขันแข็งตลอดจนรู้จักรับผิดชอบในสวัสดิการของตนเอง และของชุมชนที่ตนรวมอาศัยอยู่^{๔๔}

ในคานอุตสาหกรรม ประกอบด้วยการสำรวจแร่ น้ำ และธรณีฟิสิกส์ การวิเคราะห์และวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรม โครงการที่มีส่วนในการพัฒนาการอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่โครงการลงทุนในรัฐวิสาหกิจประกอบอุตสาหกรรม ซึ่งรัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะขยาย แต่จำเป็นต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ที่มีประสิทธิภาพดีแล้ว ก็จะพยายามขยายให้เอกชนดำเนินการต่อไป ถัดลงมาก็เป็นโครงการพลังงาน และโครงการประปา โครงการพลังงานนั้นแยกได้เป็นโครงการสำรวจแหล่งพลังงาน และโครงการก่อสร้างการพลังงาน สำหรับโครงการสำรวจที่สำคัญ ๆ ก็มี โครงการพัฒนาแม่น้ำปัตตานี แม่น้ำโขง น้ำตกกระโจม น้ำพุผามอง โคม่น้อย ห้วยบางทราย และแก่งเรียง ส่วนโครงการก่อสร้างนั้นก็ได้แก่ โครงการน้ำพอง โครงการย่นฮี โครงการแม่เมาะ โครงการกระบี่ โครงการปรับปรุงและก่อสร้างระบบสายส่งในเขตย่นฮี โครงการปรับปรุงและขยายกิจการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โครงการปรับปรุงระบบไฟฟ้าในเขตนครหลวง สำหรับโครงการประปานั้น ก็มีโครงการประปาพระนคร - ธนบุรี และโครงการประปาส่วนภูมิภาค โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ คือโครงการสำรวจแร่และวัตถุดิบ โครงการสำรวจโอกาสในการลงทุนทางคานอุตสาหกรรม โครงการศูนย์เพิ่มผลผลิต โครงการนิคมอุตสาหกรรม โครงการบริษัทเงินทุนเพื่อการอุตสาหกรรม และโครงการสำรวจและพัฒนาบ่อน้ำบาดาล

^{๔๔} ศักดา สายบัว "คำบรรยายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ" จุลสารวิจัยสังคมศาสตร์ สัปดาห์ที่ ๖ (๑๕ มีนาคม ๒๕๐๖) หน้า ๓๔ - ๔๐

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของอุตสาหกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปการส่งเสริมการลงทุน โดยเอกชน

ในค่านพลังงาน โครงการที่สำคัญ คือโครงการไฟฟ้าอันฮี ซึ่งกำหนดจะให้เสร็จใน พ.ศ. ๒๕๐๖ นอกจากนั้นส่วนใหญ่เป็นงานสำรวจ

ในค่านคมนาคม โครงการที่สำคัญที่สุดก็คือโครงการก่อสร้างและบูรณะทางหลวงแผ่นดิน^{๔๕} ที่สำคัญรองลงมาก็คือ โครงการปรับปรุงและขยายกิจการท่าเรือและการรถไฟ โครงการบำรุงรักษาโครงสร้างสนามบิน โครงการก่อสร้างและบูรณะทางหลวงจังหวัด โครงการปรับปรุงและขยายกิจการไปรษณีย์และโทรศัพท์ โครงการก่อสร้างระบบโทรคมนาคมทั่วประเทศ

ในค่านมหาคไทย ที่สำคัญได้แก่โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โครงการสำรวจและจำแนกที่ดิน โครงการนิคมสร้างตนเอง โครงการก่อสร้างขยายการประปา และโครงการประชาสัมพันธ์

ในค่านพาณิชย์ โครงการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การรักษาระดับราคาพืชผลขององค์การคลังสินค้า มาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานของสินค้าขาออก

ในค่านสาธารณสุข ที่สำคัญคือ โครงการป้องกันและปราบปรามโรคติดต่อ โครงการขยายโรงพยาบาลทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กล่าวโดยสรุปก็คือ โครงการต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ นี้ ประกอบด้วยโครงการลงทุนและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่กำหนดให้มีขึ้น เพื่อเป็นรากฐานในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากรัฐบาลจะได้จัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นแล้ว รัฐบาลก็ยังได้จัดทำ

^{๔๕} ขณะนี้มีโครงการทางหลวงแผ่นดินระยะ ๘ ปี (พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๓) เพิ่มเติมไปจากโครงการเดิมตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ กำหนดจะบูรณะเส้นทางประมาณ ๓,๘๘๒ กิโลเมตร และก่อสร้างเส้นทางใหม่ ๑,๔๘๘ กิโลเมตร รวมเป็นระยะทางประมาณ ๕,๔๔๑ กิโลเมตร โครงการนี้ประมาณไว้ว่าจะใช้เงินงบประมาณแผ่นดินประมาณ ๑,๘๙๓ ล้านบาท และเงินกู้กับเงินช่วยเหลือประมาณ ๘,๖๐๐ ล้านบาท

แผนพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะ แยกตามภูมิภาคไปอีกด้วย กล่าวคือ มีแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนาภาคใต้ แผนพัฒนาภาคตะวันตก และแผนพัฒนาภาคตะวันออก แผนเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาแห่งชาติ การปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามแผนพัฒนาแต่ละภาคนั้น เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ภาคหนึ่งก็มีคณะกรรมการชุดหนึ่ง ในปัจจุบันนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันตกและภาคตะวันออกตามลำดับ การที่รัฐบาลได้พิจารณาจัดทำโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นภาค ๆ ไปนั้น ก็เพราะรัฐบาลมีความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนทุกจังหวัด และทุกอำเภอ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยทั่วถึงกัน

ในการเร่งรัดพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศนี้ รัฐบาลได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ๆ ขึ้นมาดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หน่วยงานที่ตั้งขึ้นซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยตรง ได้แก่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากร (ก.ต.ภ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าขาออก (ก.ส.อ.) บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าตะวันออกเฉียงเหนือ ศูนย์เพิ่มผลผลิตแห่งประเทศไทย และกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ หน่วยงานเหล่านี้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว จัดได้ว่าเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามนโยบายสำคัญของรัฐ าลบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์

๔๖ กระทรวงนี้จัดตั้งขึ้นโดยรวมส่วนราชการของกระทรวงสหกรณ์ (ซึ่งถูกยุบไป) กระทรวงเกษตร กระทรวงคมนาคม และกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งวิสาหกิจที่อำนวยความสะดวก อันมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรคมนาคม มาอยู่ในสังกัด หลักการในการที่จัดตั้งกระทรวงนี้ขึ้น ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี กล่าวไว้ ก็คือกิจการใดที่ประสงค์จะพัฒนาให้รวดเร็วเกี่ยวกับการศึกษาสำรวจ เพื่อความเจริญในอนาคต เป็นกิจการใหญ่โต กระทั่งความปลอดภัยของชาติ เป็นกิจการพิเศษ เป็นกิจการสาธารณูปโภค และเป็นพื้นฐานในทางเศรษฐกิจแล้ว ก็ควรรวมอยู่ในหน้าที่ของกระทรวงนี้ทั้งสิ้น

แผนพัฒนาฯ ๖ ปี ดังกล่าวนี้ ได้มีการกะประมาณวงเงินรายรับและรายจ่ายสำหรับงานพัฒนาการเศรษฐกิจด้านรัฐบาลไว้อย่างพอเพียง ซึ่งจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

๔. แผนการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจ

ความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจนั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายและแผนการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการ ถ้ารัฐบาลสามารถใช้วิธีการที่ถูกต้องทางเศรษฐกิจหาเงินมาใช้ได้อย่างเพียงพอแล้ว โอกาสที่รัฐบาลจะพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศให้บรรลุผลก็ย่อมจะมีมากขึ้น และการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นจะเกิดผลประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นส่วนรวมอย่างแท้จริง ถ้าหากวิธีการที่รัฐหาเงินมาใช้จ่ายนั้น ไม่กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของเงินตราและเศรษฐกิจ

ในการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ระยะ ๖ ปีนี้ รัฐบาลได้วางแผนไว้ทั้งในด้านรายจ่ายและด้านรายรับ

โดยถือหลักการที่จะให้มีรายรับมากที่สุดเท่าที่จะพึงกระทำได้ภายในขอบเขตของเหตุการณ์แวดล้อม รวมทั้งนโยบายรักษาเสถียรภาพของเงินตรา กับกะประมาณจำนวนรายจ่ายโดยประหยัด เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นผลดีแก่พัฒนาการเศรษฐกิจมากที่สุด^{๔๗}

รายจ่าย

รัฐบาลได้คาดคะเนว่า งบประมาณรายจ่ายของประเทศไทยในระยะ ๖ ปี ตามแผนจะเป็นเท่าไร ทั้งนี้ โดยอาศัยแนวโน้มของตัวเลขที่ปรากฏในอดีต ประกอบกับสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ในปัจจุบัน ตลอดจนความเป็นไปได้ของการคาดคะเนนั้น ๆ ด้วย แล้วแบ่งรายจ่ายที่ประมาณไว้ทั้งสิ้นนั้น ออกเป็นรายจ่ายที่ไม่เป็นพัฒนาการเศรษฐกิจกับรายจ่ายที่เป็นพัฒนาการเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึง "ความจำเป็นของการดำเนินงานพัฒนาการเศรษฐกิจ และผลประโยชน์ที่ประเทศจะพึงได้รับในทางเศรษฐกิจ กับขอบเขตของรายรับของรัฐบาล"^{๔๘}

^{๔๗} สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ..... หน้า ๒๗

^{๔๘} "เรื่องเดียวกัน" หน้า ๓๐

การใช้จ่ายของรัฐบาลที่ไม่ถือเป็นพัฒนาการเศรษฐกิจโดยตรง ได้แก่การใช้จ่ายในการบริหารราชการของส่วนราชการต่าง ๆ (การป้องกันประเทศ การพิทักษ์สันติราษฎร์ การยุติธรรมและบริการในด้านบริหารงานอื่น ๆ ของประเทศ) และการชำระหนี้เงินกู้กับดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งกิจการเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการโดยปกติ ไม่ว่าจุดหมายของพัฒนาการเศรษฐกิจจะเป็นประการใด การประมาณรายจ่ายที่ไม่เป็นพัฒนาการเศรษฐกิจในระหว่าง ๖ ปี ตามแผนพัฒนาการฯ นี้ รัฐบาลมีนโยบายว่า ยอดการชำระหนี้ได้พยายามประมาณไว้ให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้ งบประมาณทั่วไปของส่วนราชการต่าง ๆ ได้ประมาณเงินเดือนและค่าจ้างเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕ ต่อปี ยกเว้นของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประมาณว่าจะเพิ่มในอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อปี ใน ๓ ปีแรกของแผน เพราะเป็นกระทรวงที่มีข้าราชการมาก ส่วนค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไปอื่น ๆ ได้กำหนดไว้ใกล้เคียงกับจำนวนใน พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่ก็ได้ประมาณเงินไว้ให้เพื่อการขยายงานต่างหากอีกจำนวนหนึ่ง ^{๕๕}

ส่วนรายจ่ายที่เป็นพัฒนาการเศรษฐกิจนั้น ก็ได้แก่รายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ รายจ่ายเหล่านี้ได้รวบรวมจากยอดการใช้จ่ายตามโครงการเหล่านั้นเป็นปี ๆ ไป โดยได้ปรับปรุงยอดของการใช้จ่ายตามความเหมาะสม กำลังเงิน และจุดหมายกับนโยบายของพัฒนาการเศรษฐกิจ บางโครงการที่ไม่เร่งด่วนและมีความจำเป็นน้อย หรือควรจะได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงใหม่ ก็ระงับไว้ก่อน หรือยกไปตั้งไว้เป็นโครงการสำรอง เมื่อการเงินอำนวยให้ก็จะได้ตั้งงบประมาณแผ่นดินให้ รายจ่ายที่เป็นพัฒนาการเศรษฐกิจนี้ได้รวมและแยกเป็นงบ ๆ ไป ตามแหล่งของเงิน (ดูตารางที่ ๖)

ควยเหตุผลและนโยบายดังกล่าวข้างต้น งบประมาณรายจ่ายจึงปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ ๓

ตาราง ที่ ๓

งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕

(ล้านบาท)

พ. ศ.	งบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น	งบบริหารทั่วไป	งบพัฒนาเศรษฐกิจ
๒๕๐๔	๘,๒๐๐	๖,๖๐๐	๑,๖๐๐
๒๕๐๕	๘,๓๐๐	๖,๘๐๐	๑,๕๐๐
๒๕๐๖	๙,๓๐๐	๗,๑๐๐	๒,๒๐๐
๒๕๐๗	๙,๘๐๐	๗,๓๐๐	๒,๕๐๐
๒๕๐๘	๑๐,๓๐๐	๗,๕๐๐	๒,๘๐๐
๒๕๐๙	๑๐,๘๐๐	๗,๗๐๐	๓,๑๐๐
รวม ๖ ปี	๕๗,๑๐๐	๔๓,๐๐๐	๑๔,๑๐๐

ที่มา : คัดจาก กฤษฎ สมบัติศิริ "การเงินเกี่ยวกับผังพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ" ประมวลค่าปริวรรต
และบทความเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา
 ๒๕๐๔) หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘

จะเห็นได้จากตารางที่ ๓ ว่า งบประมาณรายจ่ายที่จะเพิ่มขึ้นประมาณปีละ ๕๐๐ ล้านบาทนั้น รัฐบาลจะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเสียปีละ ๓๐๐ ล้านบาท และอัตราการเพิ่มของงบประมาณแผ่นดินที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจนี้ จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี จากร้อยละ ๑๕.๕ ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น ในปี ๒๕๐๔ ถึงร้อยละ ๒๘.๗ ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น ในปี ๒๕๐๖ งบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้นตลอดระยะเวลา ๖ ปี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น ๕๗,๑๐๐ ล้านบาทนั้น จะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ๑๔,๑๐๐ ล้านบาท ซึ่งคิดได้เป็นอัตราส่วนประมาณร้อยละ ๒๔

รายรับ

แหล่งรายรับที่สำคัญที่สุดของรัฐบาล ก็คือรายได้จากภาษีอากร ในการประมาณรายได้จากภาษีอากรนี้ รัฐบาลคาดว่าจะได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังที่ปรากฏมาแล้วในอดีต แต่รัฐบาลก็เกรงว่า รายได้จากแหล่งนี้ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕ จะไม่พอใช้จ่ายเพื่อทำนุบำรุงประเทศให้ก้าวหน้าไปในระดับที่พึงประสงค์ และขณะเดียวกันไม่พอค่าเนิงานพัฒนาการเศรษฐกิจให้ลุล่วงไปตามจุดหมาย ฉะนั้น รัฐบาลอาจจำเป็นต้องปรับปรุงภาษีอากร เพื่อให้มีรายได้จากภาษีอากรเพิ่มขึ้นอีกประมาณ ๕๐๕ ล้านบาท ในระยะ ๓ ปีแรก การที่ใช้เวลาปรับปรุง ๓ ปีนั้น ก็เพื่อให้ภาระของการเสียภาษีตกหนักแก่ประชาชนในปีหนึ่งปีใดเพียงปีเดียว หากเป็นไปดังที่คาดไว้ รายได้ของรัฐบาลจากภาษีอากรจะเพิ่มขึ้นปีละ ๔๐๐ - ๕๐๐ ล้านบาท ส่วนรายได้ที่รัฐบาลจะได้รับจากรัฐวิสาหกิจนั้น เชื่อว่าจะไม่มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะรัฐวิสาหกิจสำคัญ ๆ ต่างก็มีภาระที่จะต้องขยาย และปรับปรุงกิจการด้วยรายได้ของตนเองอยู่มาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้วางแผนจึงได้ประมาณการรายได้ของรัฐบาลในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕ ไว้ดังนี้

<u>พ.ศ.</u>	<u>จำนวนเงิน (ล้านบาท)</u>
๒๕๐๔	๗,๑๐๐
๒๕๐๕	๗,๖๐๐
๒๕๐๖	๘,๑๐๐
๒๕๐๗	๘,๕๓๐
๒๕๐๘	๙,๐๐๐
๒๕๐๙	๙,๕๐๐
รวม ๖ ปี	<u>๕๙,๘๓๐</u> ^{๕๑}

๕๑ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ประมวลค่าปรากรัยและบทความเกี่ยวกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๐๔) หน้า ๑๑๕

จากตัวเลขในตารางที่ ๓ และตัวเลขข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่า ประมาณการรายได้ของ
รัฐบาลในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕ น้อยกว่างบประมาณรายจ่ายในระยะเวลาเดียวกันอยู่
๗,๒๗๐ ล้านบาท จำนวนที่ขาดไปนี้ รัฐบาลจะทำการกู้ (ภายในประเทศ) เพื่อให้งบประมาณ
แผ่นดินของแต่ละปีเข้าสู่ดุลยภาพ

การกู้เงินภายในประเทศของรัฐบาลนั้น จะยึดหลักการที่จะจำกัดการกู้เงินจากธนาคาร
แห่งประเทศไทยลงให้อยู่ในระดับอันเหมาะสม เพื่อมิให้เกิดผลในทางที่จะทำให้เงินตราขาด
เสถียรภาพ หรือเกิดสภาพเงินเฟ้อ อันจะยังความเสียหายให้แก่การเศรษฐกิจของประเทศ และ
ขณะเดียวกันจะพยายามกู้เงินจากประชาชน โดยการออกพันธบัตรเงินกู้ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔-
๒๕๐๕ รัฐบาลจะสามารถขายพันธบัตรให้แก่ประชาชน รวมทั้งธนาคารออมสินได้มีปริมาณเพิ่มขึ้น
ปีละ ๕๐ ล้านบาท ส่วนการกู้เงินเพิ่มใหม่จากธนาคารแห่งประเทศไทยจะค่อย ๆ ลดลงเป็นลำดับ
จึงคาดได้ว่าจำนวนเงินกู้ภายในประเทศของรัฐบาลจะมีจำนวนประมาณ ๑,๑๐๐ ล้านบาท ใน
พ.ศ. ๒๕๐๔ และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนมีจำนวน ๑,๓๐๐ ล้านบาท ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ ^{๕๒} ยอดเงินกู้
จากแหล่งต่าง ๆ แสดงได้ดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔

ยอดเงินกู้ภายในประเทศของรัฐบาลจากแหล่งต่าง ๆ
ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๕

ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ล้านบาท)

	๒๕๐๔	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๙
๑. กจากธนาคารแห่งประเทศไทย(ใช้หนี้เก่า)	๗๐๐	๗๐๐	๗๐๐	๗๐๐	๗๐๐	๗๐๐
๒. กู้เพิ่มเติมจากธนาคารแห่งประเทศไทย	๑๕๐	๑๕๐	๑๕๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
๓. กุควยการขายพันธบัตรและอื่น ๆ	๒๕๐	๓๐๐	๓๕๐	๓๗๐	๔๐๐	๔๐๐
รวม	๑,๑๐๐	๑,๑๕๐	๑,๒๐๐	๑,๒๗๐	๑,๓๐๐	๑,๓๐๐

ที่มา : คัดจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘

โครงการลงทุนของรัฐบาลตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ นี้ รัฐบาลประมาณไว้ว่าจะต้องใช้เงินไม่น้อยกว่า ๒๒,๐๐๐ ล้านบาท แต่คงได้แสดงให้เห็นแล้วว่า งบประมาณแผ่นดินที่สามารถจะนำมาใช้ในการพัฒนาการเศรษฐกิจจะมีจำนวนเพียง ๑๔,๑๐๐ ล้านบาท รวมทั้งยอดงบประมาณการลงทุนจากรายได้ของรัฐวิสาหกิจตลอดระยะเวลา ๖ ปี อีกประมาณ ๔๖๐ ล้านบาท ก็จะเป็นเงิน ๑๔,๕๖๐ ล้านบาท ซึ่งจะเห็นว่ายังขาดเงินอยู่อีกถึง ๗,๐๐๐ ล้านบาทเศษ จำนวนเงินที่ยังขาดอยู่นี้ รัฐบาลมีนโยบายที่จะขอกู้จากต่างประเทศ ๔,๐๐๐ ล้านบาท และขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ๓,๐๐๐ ล้านบาท

การกู้เงินภายนอกประเทศนั้น มีกิจการหลายประเภทที่กู้เงินจากต่างประเทศมาใช้ยังคงอยู่ในระหว่างดำเนินการ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๖ หรือหลังจากนั้น เช่น การก่อสร้างเขื่อนภูมิพล การไฟฟ้าอันยี และการก่อสร้างระบบโทรคมนาคม เงินกู้ในกรณีนี้ยังต้องเบิกจ่ายต่อไปอีกในอนาคตเป็นจำนวนเงินประมาณ ๑,๕๐๐ ล้านบาท และเพื่อช่วยให้ประเทศไทยไม่ขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๖ รัฐบาลอาจจำต้องกู้เงินจากต่างประเทศประมาณ ๑,๕๐๐ ล้านบาท เพื่อใช้ดำเนินการพัฒนาการเศรษฐกิจที่สำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโครงการที่ต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์จากต่างประเทศ สำหรับใน พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘ อาจจะต้องกู้เงินจากต่างประเทศ เพื่อใช้จ่ายในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจอีกประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท จึงรวมเป็นเงินกู้จากต่างประเทศ สำหรับใช้ในพัฒนาการเศรษฐกิจทั้งสิ้นในระยะ ๖ ปี ประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท โครงการที่ใช้เงินกู้ต่างประเทศเป็นโครงการด้านคมนาคม การพลังงาน และการชลประทาน

เกี่ยวกับการช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๐๖ ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการและเศรษฐกิจนอกเหนือจากการให้กู้ยืมเงินเป็นจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านบาท ประเทศไทยยังคงต้องการความช่วยเหลือทำนองนี้ต่อไปอีกในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ เพราะการดำเนินงานหลายด้านยังขาดความรู้และความชำนาญ ประมาณว่ามูลค่าของการช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ประเทศไทยต้องการในด้านต่าง ๆ ในอนาคต จะเป็น

มูลค่าเฉลี่ยปีละ ๕๐๐ ล้านบาท เป็นอย่างน้อย^{๕๔} ในระยะ ๖ ปี ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจนี้ การช่วยเหลือจากต่างประเทศในก้านต่าง ๆ จึงคาดว่า จะมีมูลค่าประมาณ ๓,๐๐๐ ล้านบาท การช่วยเหลือดังกล่าวนี้ สำหรับในทางเศรษฐกิจประมาณว่าร้อยละ ๕๐ เป็นการช่วยเหลือในกิจการค่านคมนากรม ส่วนการช่วยเหลือในก้านวิชาการหนักไปในก้านการสาธารณสุข การศึกษา และการเกษตร ซึ่งคาดว่าจะมีอัตราส่วนกว่าร้อยละ ๕๐ ของการช่วยเหลือทางวิชาการทั้งสิ้น^{๕๕}

ดังกล่าวนี้นี้จะเห็นได้ว่า ประมาณการรายรับของรัฐบาลในระยะ ๖ ปี อาจสรุปได้ดังตารางที่ ๕

ตาราง ที่ ๕

ประมาณการรายรับของรัฐบาลแยกตามแหล่งที่มา
 ในระหว่าง พ.ศ.๒๕๐๔ - ๒๕๐๘
 ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ประเภทของรายรับ	(ล้านบาท)					
	๒๕๐๔	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๙
๑. รายได้จากภาษีอากรและรายได้ของรัฐวิสาหกิจ	๖,๕๔๐	๗,๑๐๐	๗,๖๐๐	๘,๑๐๐	๘,๕๓๐	๘,๐๐๐
๒. รายได้จากภาษีอากรเพิ่มเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๕	๓๒๕	๓๕๐	๓๘๐	๔๓๐	๔๗๐	๕๐๐
๓. รายได้จากการปรับปรุงภาษีอากร	๒๓๕	๑๕๐	๑๒๐	-	-	-
๔. รวมรายได้ (๑+๒+๓)	๗,๑๐๐	๗,๖๐๐	๘,๑๐๐	๘,๕๓๐	๘,๐๐๐	๘,๕๐๐
๕. เงินกู้ภายในประเทศ	๑,๑๐๐	๑,๑๕๐	๑,๒๐๐	๑,๒๗๐	๑,๓๐๐	๑,๓๐๐
๖. รวมรายรับภายในประเทศ (๔+๕)	๘,๒๐๐	๘,๗๕๐	๙,๓๐๐	๙,๘๐๐	๑๐,๓๐๐	๑๐,๘๐๐
๗. เงินกู้จากต่างประเทศ ^{๒/}	-	-	-	๔,๐๐๐	-	-
๘. การช่วยเหลือจากต่างประเทศ ^{๒/}	-	-	-	๓,๐๐๐	-	-

หมายเหตุ ๑/ ยอดรายรับสำหรับ พ.ศ.๒๕๐๗ ถึง พ.ศ.๒๕๐๘ ถือว่าเป็นการประมาณขั้นต้น ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นการคาดคะเนในระยะยาว

๒/ เงินกู้จากต่างประเทศและการช่วยเหลือจากต่างประเทศ แสดงเป็นจำนวนรวม เพราะในความเป็นจริงจะมีจำนวนเท่าใดในแต่ละปี จะขึ้นอยู่กับความตกลงระหว่างประเทศและการใช้เงิน

ที่มา : คัดจากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘

๕๔ "เรื่องเดียวกัน"

๕๕ วิจิตรวงศ์ วิทยุพัฒนาการเศรษฐกิจ หน้า ๕๐๒

จากตารางที่ ๕ จะเห็นได้ว่า ประมาณร้อยละ ๗๐ ของค่าใช้จ่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจ จะมาจากงบประมาณแผ่นดิน และที่เหลืออีกประมาณร้อยละ ๓๐ จะมาจากการกู้ยืมเงินทั้งภายใน และภายนอกประเทศ รวมทั้งการช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ในทำนองเดียวกัน อาจสรุปแหล่งของรายรับเฉพาะที่รัฐบาลจะนำมาใช้ในการพัฒนา เศรษฐกิจในระหว่างระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ ได้ ดังตารางที่ ๖

ตาราง ที่ ๖

รายจ่ายพัฒนาการเศรษฐกิจจากแหล่งต่าง ๆ
ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘
ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

(ล้านบาท)

	๒๕๐๔ (๔ เดือน)	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๘
๑. ยอดรายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน	๑,๓๘๗.๘๗	๑,๘๐๐.๐๐	๒,๒๐๐.๐๐	๒,๕๐๐.๐๐	๒,๘๐๐.๐๐	๓,๑๐๐.๐๐
๒. ยอดกระแสประมาณเงินกู้จากต่างประเทศ	๕๐๔.๓๐	๑,๒๓๕.๕๐	๘๓๗.๒๐	๔๑๕.๘๐	๒๕๑.๕๐	๑๒๘.๕๐
๓. ยอดกระแสประมาณการช่วยเหลือจากต่างประเทศ	๕๑๗.๕๖	๕๑๘.๗๘	๕๐๓.๐๐	๕๐๔.๖๐	๕๐๑.๘๐	๕๐๐.๐๐
๔. ยอดกระแสประมาณการลงทุนของรายได้ของรัฐวิสาหกิจ	๑๓๙.๒๐	๑๒๒.๐๐	๓๘.๕๐	๐๔.๖๐	๒๙.๑๐	๒๕.๐๐
	๒,๕๘๘.๐๓	๓,๗๘๐.๒๘	๓,๕๗๘.๖๐	๓,๔๘๕.๐๐	๓,๕๘๒.๔๐	๓,๗๕๓.๕๐

ที่มา : ประกาศพระบรมราชโองการ เรื่อง แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๘๕ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ฉบับพิเศษ

อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินที่ประมาณไว้สำหรับดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เป็นรายปีนั้น เป็นการคาดคะเนการใช้จ่ายซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความจำเป็น ตามสภาพของงบประมาณแผ่นดิน และตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานอันจะพึงปรากฏขึ้น

เท่าที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ จากแหล่งต่าง ๆ รวม ๔ แหล่ง

ด้วยกัน คืองบประมาณแผ่นดิน เงินกู้ต่างประเทศ ความช่วยเหลือของต่างประเทศ และการลงทุนจากรายได้ของรัฐวิสาหกิจ

สำหรับรายจ่ายพัฒนาการเศรษฐกิจจากงบประมาณแผ่นดินนั้น โดยที่งบประมาณแผ่นดินย่อมมีรายรับอันประกอบด้วยรายได้และเงินกู้ภายในประเทศ จึงหมายความว่า รัฐบาลจะใช้ทั้งรายได้และเงินกู้ภายในประเทศ มาใช้จ่ายในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ และสำหรับยอดรายได้นั้นประกอบด้วย งบภาษีอากร งบการขายสิ่งของและบริการ^{๕๖} งบรัฐพาณิชย์ และงบรายได้อื่น^{๕๗} แต่โดยที่งบการขายสิ่งของและบริการกับงบรายได้อื่น เป็นรายได้ที่ไม่สู้จะมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับงบภาษีอากร กล่าวคือ รัฐบาลมีรายได้จากงบการขายสิ่งของและบริการ ปีละประมาณ ๒๐๐ ล้านบาทเศษ มาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๐๔ และงบรายได้อื่นก็ได้ปีละประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ ล้านบาท เพราะฉะนั้น ในการศึกษาถึงเงินที่รัฐบาลจะนำมาใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินนี้ จึงจะพิจารณาแต่เพียงงบภาษีอากร ซึ่งเป็นแหล่งของรายได้ที่ใหญ่ที่สุดของรัฐบาล และงบรัฐพาณิชย์เท่านั้น เพราะทั้ง ๒ งบ ดังกล่าวนี้ มีเรื่องที่น่าศึกษาอยู่มากมาย.

^{๕๖} งบการขายสิ่งของและบริการประกอบด้วยรายได้จาก ๗ ประเภท คือ ค่าขายอสังหาริมทรัพย์ ค่าขายผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ ค่าขายสิ่งสาธารณูปโภค ค่าขายหนังสือเดินทาง ค่าขายสิ่งของอื่น ค่าบริการ และค่าเช่า

^{๕๗} งบรายได้อื่น ประกอบด้วยรายได้จาก ๓ ประเภท คือ แสตมป์ ฤชากร และค่าปรับเงินรับคืน และรายได้เบ็ดเตล็ด